

13. XII 1967

KULTURA

Mladá garda očima současníka

K výročí Října uvedlo ostravské Divadlo Petra Bezruče hru MLADÁ GARDA, kterou podle románu A. F. Adjeva napsal Saša Lichý. V kontextu toho, co se k výročí uvádělo jinde, je volba Ostravských mimořádná: jen dvě divadla uvedla původní hru, ostatní se nejčastěji obracela k ruské klasice nebo hledala v starší sovětské dramatičce. Divadlo P. Bezruče je přitom jediné, které si zvolilo téma, jež ještě před několika lety při takové příležitosti bylo téměř povinné.

Bude dobře, připomeneme-li si někdejší dramatisaci Ochlopkovovu. Srovnáním totiž vynikne to nové, co Lichý jako autor dramatické předlohy i jako režisér představení vnáší do interpretace tohoto známého tématu. Nejde jen o to, že fabule bere v úvahu nové skutečnosti, zjištěné o krasnodonské mládežnické organizaci teprve nedávno. Nejde také jen o to, že těmito fakty a autorským přístupem se celý příběh deheroizuje. Lichý jde ještě dál, myslí na ty, pro které tento příběh hraje. Proto formuje postavy Mladé gardy v rysech odpovídajících názorům současných mladých lidí. Hra jako by kladla divákům otázku: Co bys dělal ty, kdyby ses ocitl nenadále v podobné situaci?

Tato otázka je kladena — a v závěru i zodpovězena — postavou Současníka (O. Prajzner), vstupující občas do děje jako prostředník mezi jevištěm a hledištěm. Mladík, jehož verše připomínají jazyk dnešní mládeže, mluví zprvu o činech Mladé gardy jako o krásném gestu, skepticky pokládá jejich příběh za romantickou pohádku. Později však říká svým posluchačům: Kdyby tebe, co sedíš bezstarostně v hledišti, potkala podobná situace, ochotně budeš přísahat na prapor z prostěradla a třeba i zemřeš, bude-li to třeba. Nakonec se připojuje k mladogvardějcům, aby s nimi odešel na popravu.

Hra i představení mají své problémy. Současník je např. načrtnut velmi zjednodušeně, je to spíš znak, v němž se operuje jen několika dost povrchními argumenty. Ve hře samotné pracuje Lichý jako autor s neustálým proměňováním významů a dospívá k přesvědčivosti. Projevuje se to už v celku díla, zpočátku se příběh rozvíjí s humorem, skoro lehkovážně, obecenstvo se baví — a najednou, co se zdálo dětskou hrou, stává se otázkou smrti. Podobnými postupy Lichý pracuje častěji, třeba ve scéně, kde členové Mladé gardy nacvičují kabaretní pořad. Ljubka tu předvádí oslnivou árii z Carmen, ale stačí málo, a brilantní výstup se proměňuje v provokativní hold vítězné stalingradské

bitvě, drze vmetený do tváře nacistického přísluhovače.

Je tu zajímavý a bohatě prokreslený Cleg J. Tučka, chlapecky nespoutaný Tulenin B. Čvančary, temperamentní Ljubka J. Postlerové nebo milý Viktor J. Těšitele a přesvědčivý Jurkin J. Dvořáka. Právě tak nás zaujmou mezi protihráči Mladé gardy Čeporanův Zacharov svou až poeticky kreslenou rezignací a Kubečkův Podtyný, který dokáže po celou dobu hry vytvářet kolem sebe napínavou atmosféru tajemnosti. Vedle toho však najdeme v inscenaci postavy průměrné a dokonce i herecky bezradné.

Představení není z těch, o nichž se dá bezvýhradně říci, že patří k vrcholům jevištního umění. Pozornému divákovi však neujde, že vše, co se na jevišti děje, je výsledkem nadšené práce, a konečkonců nás nesmí také nezajímat, co se během představení stane v hledišti. Odtud jsme vlastně při svém hodnocení vyšli a nakonec se k němu zase vracíme — hlediště při této inscenaci s jevištěm velmi důvěrně spolupracuje. Jistě k radosti divadla, právě tak jako k radosti kritika, který mezi mladými diváky se děl na jedné z repríz.

OTAKAR BLANDA

PRAŽSKÁ INFORMAČNÍ SLUŽBA
VÝSTŘIŽKOVÁ SLUŽBA
Praha 2 - Vyšehrad, K rotundě 8/82 - tel. 544-778

VÝSTŘIŽEK Z ČASOPISU

Nová Svoboda, Ostrava

Setkání před premiérou

NÁVRAT MLADÉ GARDY

Ostravské Divadlo P. Bezručů žilo v minulých dnech posledními přípravami na dnešní premiéru „Mladé gardy.“ Jak nám to před včerejší poslední zkouškou potvrdil autor a režisér hry, ředitel divadla Saša Lichý, neožijí však postavy hrdinných komsomolců v příběhu, známém z inscenací v minulých letech.

„Mladá garda“ u bezručovců je sice napsána na motivy Fadějevova románu, ale bohatě využívá i skutečné události i některé objevy historiků z posledních let. „Nemáme však v úmyslu líčit přesně historii“ — říká Saša Lichý — „ale chtěli bychom konfrontovat válečné mládí a dnešního člověka, citově rozeznat hlediště. Lidé, kteří znají Mladou gardu, nám možná budou vytýkat, že jsme leccos neuvedli, opomněli. Sna-

žili jsme se do postav, které se na jevišti objeví, koncentrovat rysy všech mladogvardějců, kterých snad bylo kolem 180.“

Zajímavý byl i vznik inscenace. Původní text se ještě během zkoušek měnil, hledal se co nejpřesnější výraz základních myšlenek, konečný tvar vznikl ve spolupráci s celým souborem.

„Mladou gardu jsme nastudovali k výročí Říjnové revoluce“ — uzavírá krátké setkání před zkouškou Saša Lichý — „a chtěli jsme jí po svém, řekl bych přes citovou stránku, oslavit toto výročí. Příběhem o členech Mladé gardy bychom chtěli lidem připomenout to, nač možná někteří zapomněli, chtěli bychom otrást lidskou lhostejností či necitelností.“ (j)

VÝSTŘIŽEK Z ČASOPISU

5980

Nová Svoboda, Ostrava

15. XI. 1967

4
DIVADLO

NÁVRAT

Mladé gardy

V roce 1961 vyšla v Sovětském svazu kniha K. P. Kostěnka „Jak to bylo s Mladou gardou“, která přinesla celou řadu nových informací o činnosti známé ilegální komsomolské skupiny s Krasnodonu. Jejím zdrojem byly výsledky vyšetřování a soudního přelíčení s hývalým poručíkem Rudé armády V. D. Podtyným, který byl jako poslední členek řetězu dávno hledaných zrádců zatčen na jaře 1959. Nová fakta o Mladé gardě se stala podkladem jevištní adaptace, kterou pro ostravské Divadlo P. Bezruče připravil a k padesátiletí VŘSR nastudoval Saša Lichý.

Ve srovnání se starší Ochlopkovovou dramatisací, hranou na našich jevištích v 50. letech, soutřeďuje se Lichý jen na některé motivy příběhu mladogvardějců, vypouští řadu postav (jeho hra jich má pouze 17, Ochlopkov přes 40) se zřetelným záměrem pokusit se o konfrontaci mladého člověka ve válce s mladým člověkem dnešních dnů. Připisuje postavu dnešního vrstevníka mladogvardějců Petra, který komentuje celý příběh a v závěru odchází s mladogvardějci na popravu. Tato doslovná konfrontace minulosti s dneškem je po mém soudu jedinou vážnější slabinou Lichého práce; divák ji pocítuje jako cizorodý, násilně vmontovaný, a proto zbytečný prvek. Otázky, které Petr klade sobě i hledišti, si po poslední opočně položí jistě každý divák sám. Lichý totiž se skutečnou básnickou silou a fantazií přepsal do jevištního tvaru fakta sama o sobě otřásající. V uměleckém přetváření těchto faktů široce využil možností specifického vidění postav a života hrdinů, i světa, v němž jednají.

Na pravdivém a lidském vyznění příběhu, v němž nezazní tón sentimentality nebo falešného plakátového hrdinství, má zásluhu komplexní zachycení jeho aktérů bez patetizování a velkých gest, rovnováha mezi polohami, dávajícími tušit tragický epilog a hravými bezstarostnými okamžiky, naplněnými okouzlením z všedních a prostých věcí. Totéž platí o inscenaci, jejímž důležitým rysem je plynulost a pevný rytmus, který nenarušují přestávky a dlouhé přestavby. Nadšená práce celého souboru napomohla vzniku jednotného a vzrušujícího představení, které nachází rezonanci v hledišti. Z vyrovnaných hereckých výkonů jmenujme aspoň Tulenina B. Čvančary, Ljubku J. Postlerové, Jurkina J. Dvořáka a Zacharova J. Čeporana.

Je zásluhou Divadla P. Bezruče, že v svrchované jevištní podobě připomnělo současnému hledišti příběh, který vinou nekritického přecenění Fadějevova románu před lety upadl nyní u mnohých téměř v zapomenutí.

KAREL WOJNAR